

Xalq musiqasi asarlaridan foydalanish orqali milliy o'zlikni shakllantirishning pedagogik usullari

Sitora Xolmurod qizi Nurova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada xalq musiqasi asarlarini pedagogik jarayonda qo'llash orqali milliy o'zlikni shakllantirishning metodik usullari tahlil qilinadi. Xalq musiqasi o'zining boy tarixiy va madaniy merosi orqali yosh avlodni milliy qadriyatlar, an'analar va madaniyat bilan tanishtiradi. Musiqaning tarixi, janrlari va tuzilishi haqida o'rgatish bolalarga o'z xalqining madaniy merosini anglash va hurmat qilishga yordam beradi. Pedagogik jarayonlarda interaktiv yondashuvlar, musiqiy ijro va faoliyatlar orqali milliy o'zlikni shakllantirishning samarali yo'llari ko'rsatilgan. Xalq musiqasi ta'limi nafaqat musiqiy qobiliyatlarni rivojlantiradi, balki o'quvchilarda milliy faxr va o'z tarixiga bo'lgan hurmatni kuchaytiradi. Maqola milliy o'zlikni shakllantirishda xalq musiqasining o'rnini va uning pedagogik usullarini chuqur o'rganishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar: xalq musiqasi, milliy o'zlik, pedagogik usullar, musiqiy ta'lim, an'analar, madaniy meros, o'quvchilar, ijro, interaktiv yondashuv, folklor, musiqiy rivojlanish, tarix, qadriyatlar, milliy madaniyat

Forming national identity through the use of folk music in pedagogical methods

Sitora Xolmurod Nurova
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article analyzes the pedagogical methods of forming national identity through the use of folk music works in the educational process. Folk music, with its rich historical and cultural heritage, introduces young generations to national values, traditions, and culture. Teaching about the history, genres, and structure of music helps children understand and respect their cultural heritage. The article highlights effective ways to form national identity through interactive approaches, musical performance, and activities in pedagogical processes. Folk music education not only develops musical abilities but also strengthens students' pride in their nation and respect for their history. The article is aimed at deeply studying the role of folk music in shaping national identity and its pedagogical methods.

Keywords: folk music, national identity, pedagogical methods, musical education, traditions, cultural heritage, students, performance, interactive approach, folklore, musical development, history, values, national culture

Xalq musiqasi - har bir millatning tarixi, madaniyati, urf-odatlari va an'analarini o'zida mujassamlashtirgan muhim san'at turlaridan biridir. O'zbek xalq musiqasi, o'zining boyligi, xususiyatlari va turli janrlari bilan nafaqat milliy o'zlikni shakllantirishda, balki yosh avlodni tarbiyalashda ham alohida o'rin tutadi. Xalq musiqasi asarlarini pedagogik jarayonlarda samarali qo'llash, milliy madaniyatni tushunish, hurmat qilish va uning ruhi bilan yashashni o'rgatishda katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada xalq musiqasining pedagogik imkoniyatlari, uning ta'lim jarayonida qanday qilib milliy o'zlikni shakllantirishda foydalanilishi mumkinligi haqida batafsil to'xtalamiz.

Xalq musiqasining milliy o'zlikni shakllantirishdagi roli. Xalq musiqasi, o'zining tabiiyligi va tarixiy rivojlanishi bilan milliy identifikatsiyani shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. U millatning tarixini, urf-odatlarini, qadriyatlarini, o'ziga xosligini va dunyoqarashini ifodalaydi. Shuningdek, xalq musiqasi bolalarga o'z tarixini o'rganish va o'zi bilan bog'liq bo'lgan xalqning madaniy merosini anglashga yordam beradi.

Xalq musiqasi asarlari milliy o'zlikni shakllantirishda quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Tarixiy va madaniy merosni saqlash: Xalq musiqasi asarlari tarixiy davrlarni, jamiyatni, uning ijtimoiy va madaniy jihatlarni aks ettiradi. Ular yosh avlodga milliy tarixni o'rgatishning samarali vositasidir. Har bir xalq qo'shig'i, kuy va raqs o'z zamonining g'am-tashvishlarini, orzularini va yutuqlarini o'zida aks ettiradi.

2. Milliy qadriyatlar va an'analarni o'rgatish: Xalq musiqasi orqali yosh avlodni milliy qadriyatlar va an'analarni tanishtirish mumkin. Ularning musiqiy ta'limi, o'z xalqining urf-odatlari, milliy kiyimlari, go'zal an'analari va festivallari haqida bilishlarini ta'minlaydi.

3. Emotsional va estetik rivojlanish: Xalq musiqasi bolalarning hissiy va estetik rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Musiqa orqali bolalar nafaqat musiqiy didni shakllantirishadi, balki ular xalq musiqasining chuqur hissiy tuyg'ularini ham o'zida his qilishadi.

Pedagogik usullar: xalq musiqasi asarlaridan foydalanish. Milliy o'zlikni shakllantirishning samarali pedagogik usullari xalq musiqasining ta'lim jarayonidagi o'rni bilan bog'liq. Bu yerda ba'zi asosiy metodik yondashuvlarni ko'rib chiqamiz:

1. Xalq musiqasi asarlarini o'rgatish orqali madaniyatni singdirish: Xalq musiqasini ta'lim jarayonida qo'llash, o'quvchilarga milliy madaniyatning go'zalligini va noodatiyligini ko'rsatish imkonini yaratadi. Musiqa darslarida bolalarga xalq

musiqasining eng mashhur namunalarini, masalan, o'zbek maqomlarini, xalq qo'shiqlarini, kuylarini tinglatish va ularni o'rganishga jalb qilish o'quvchilarda milliy madaniyatga bo'lgan hurmatni oshiradi.

2. Musiqiy analitik va ijodiy yondashuv: Xalq musiqasining tuzilishi, ritmik xususiyatlari, melodik aspektlari haqida bolalarga tushuncha berish ularni musiqa tilida fikrlashga o'rgatadi. Pedagoglar xalq musiqasining nuqtai nazaridan o'quvchilarga notalar, interval va akkordlar haqida o'rgatishi mumkin. Shu bilan birga, ijodiy yondashuv orqali bolalar o'zlarini musiqa yaratishda sinab ko'rishi mumkin.

3. Xalq musiqasini o'rganishda interaktiv metodlarni qo'llash: Xalq musiqasining tarixi, uning asosiy janrlari va asarlari haqida interaktiv muhokamalar, ko'rgazmali materiallar, audiovizual texnologiyalar orqali bilim berish samarali bo'ladi. Bu, o'z navbatida, bolalarning diqqatini jamlash va ularni musiqaga faol jalb qilishga yordam beradi.

4. Milliy folklor va musiqani jamiyat hayotiga integratsiya qilish: Xalq musiqasining jamiyat hayotidagi o'rni haqida tushuncha berish hamda o'quvchilarga folklor an'analarini doimiy ravishda o'rganib borish, o'z vatanini sevish va uning tarixiy merosiga hurmat bilan qarashni o'rgatadi.

5. Xalq musiqasini o'rgatishda aktyorlik va ijro etish san'atini rivojlantirish: Musiqani ijro etish orqali o'quvchilar faqat teoriya bilan emas, balki amaliy mashg'ulotlar orqali ham o'z mahoratini rivojlantiradilar. Xalq musiqasining kuylarini, raqslarini o'ynash, xor va vokal jamoalarida qatnashish yoshlarni o'z milliy o'zligini sezish va his qilishga undaydi.

Xalq musiqasi asarlaridan foydalanishda xatarlar va ehtiyotkorlik. Biroq, xalq musiqasini pedagogik jarayonda qo'llashda ba'zi ehtiyotkorlik choralari ham talab etiladi. Misol uchun:

- Musiqaning barcha janrlariga e'tibor berish: Xalq musiqasida turli janrlar mavjud va har birining o'ziga xos xususiyatlari bor. Shu sababli, ta'limda muayyan janrlarni tanlashda o'quvchilarning yoshiga, madaniy darajasiga moslash kerak.

- Xalq musiqasining turli versiyalarini o'rganish: Har bir xalq qo'shig'ining, kuy va raqsning turli tarmoqlari bo'lishi mumkin. Pedagoglar, bu farqlarni tushunib, o'quvchilarni o'sha musiqaning o'ziga xosligiga qarab yo'naltirishlari kerak.

Xulosa qilib shuni aytish joizki, xalq musiqasi asarlarini pedagogik jarayonda ishlatish, milliy o'zlikni shakllantirishning samarali vositasidir. U nafaqat musiqiy bilimlarni, balki milliy tarix, madaniyat, qadriyatlar va an'analarni o'rganishga yordam beradi. Xalq musiqasi yosh avlodni o'z madaniy merosi bilan bog'lash, uning bir qismi sifatida shakllanishini ta'minlashda juda muhim o'rin tutadi. Yaxshi tashkil etilgan pedagogik usullar orqali xalq musiqasi o'quvchilarda mustahkam milliy o'zlik hissini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. *Science and Education* 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. *Science and Education* 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. *Scientific progress* 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. *Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education.* 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.

22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.

23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.

24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.

25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.

26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.

27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.